

Живопис. Частина 4. Постать людини

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	<i>Перший (бакалаврський)</i>
Галузь знань	<i>02 Культура і мистецтво</i>
Спеціальність	<i>для спеціальності 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація</i>
Освітня програма	<i>для спеціальності 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація</i>
Статус дисципліни	<i>Нормативна</i>
Форма навчання	<i>очна (денна)</i>
Рік підготовки, семестр	<i>3 курс, осінній /весняний</i>
Обсяг дисципліни	<i>6 кредитів ЄКТС/ 180 год.64 практик.116ср.</i>
Семестровий контроль/ контрольні заходи	<i>Екзамен</i>
Розклад занять	<i>Практичні заняття (один раз на тиждень починаючи з 1-го тижня),</i>
Мова викладання	<i>Українська</i>
Інформація про керівника курсу / викладачів	<i>Практичні: художник-живописець, старший викладач, Пшенична Мирослава Василівна mikaart@ukr.net , mikaart77@gmail.com</i>

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Одним із основних курсів живопису у навчальному процесі кафедри графіки є зображення постаті людини, оскільки воно покращує у студента не лише технічні навички, а й здатність до спостереження, аналізу та передачі емоційного і фізичного стану людини і її зображення в просторі. Процес написання постаті людини є важливим етапом у формуванні майбутнього художника ілюстратора. Вивчення людської анатомії та пропорцій допомагає студентам створювати правдоподібні, гармонійні зображення в статиці та в різних рухах. Завдання може включати як академічний підхід до живопису, передбачуючи конструктивну та анатомічну будову, так і більш вільні трактування зі стилізацією та художнім відбором. Для досягнення високих результатів студенти повинні звертати увагу на кілька основних аспектів:

- Анатомія людини.** Вивчення будови тіла є основою для точного зображення пропорцій і пластики людини. Використання скелетних структур та м'язових груп дозволяє молодим художникам вірно передати рух і загальну будову тіла.
- Пропорції.** Оволодіння класичними пропорціями людської фігури дозволяє художнику створювати реалістичні малюнки, навіть якщо він не відтворює кожну деталь точно.
- Світлотінь.** Важливим елементом роботи є вміння передавати об'єм і простір за допомогою світлотіні. Вивчення джерел світла та розташування їх на фігурі дозволяє створювати об'ємні та виразні зображення.

4. **Динаміка та поза.** Під час роботи над постаттю важливо вміти передавати не лише фізичні форми, а й емоційний стан і характер персонажа через вибір пози, жести, вираз обличчя.
5. **Стилістичні варіації.** Завдання цього курсу також можуть передбачати різні стилістичні підходи до зображення постаті людини. Це може бути як класичний академічний живопис, так і більш експериментальні варіанти, де студент може грати з пропорціями, кольором, пластикою через лінію і ритми, а також використовувати тональні плями для цікавих формальних рішень.
6. **Колір і форма.** Від роботи над швидким етюдом до тривалої постановки студенти мають опанувати написання оголеної та одягненої постаті людини акварельними фарбами
7. **Основні принципи роботи над портретом людини в повний зріст.** Ця частина також передбачає вивчення і практику написання сюжетного або групового портрету.

Мета опанування дисципліни – сформувати у студентів практичні навички роботи з акварельною технікою для зображення людської постаті у середовищі, розвинути художнє мислення, чутливість до кольору, пропорцій і композиції, а також сприяти творчому самовираженню через акварельний живопис. Розкрити творчий потенціал з використанням набутих кейсів протягом трьох років вивчення курсу з живопису.

Предметом навчальної дисципліни є живопис, а саме фінальна частина “Постать людини”, що включає в себе складні технічні завдання та високу художню майстерність. Це найскладніша і завершальна частина курсу, де студент має опанувати написання психологічного портрету людини в повний зріст, створивши образ. Також це може бути портретна композиція, де буде сюжет, змістовне навантаження, портрет може бути багатофігурним, що передбачає вміння передати пластичну і композиційну взаємодію.

Компетентності:

1. Розуміння основних принципів акварельного живопису, включаючи техніки «мокре по мокрому» і «мокре по сухому», лисування, робота з білим, сухий пензель та техніка відмивок.
2. Уміння працювати з кольорами, створювати складні клірні гармонії та колорити.
3. Навички зображення людської постаті з використанням акварелі, враховуючи пропорції та анатомічну будову.
4. Здатність передавати об'єм і світлотінь у роботі з фігурами та середовищем.
5. Творче мислення й уміння адаптувати техніку до власного стилю.
6. Розвиток уважності до деталей і майстерність в роботі з матеріалами.
7. Вміння написати швидкий етюд та тривалу постановку з прорахунком шарів лисувань і використанням в роботі різних технічних можливостей. Знати яку техніку доречніше застосовувати.

Програмні результати навчання:

- знання з пластичної анатомії людини та застосування цих компетентностей;
  - вміння написати постать людини при різних типах освітлення;
  - вміння написати різні за текстурою і матеріальністю драперії на постаті людини, що є частиною образу портрету;
  - вміння пластичними засобами, кольором, за допомогою тону і ритмів створити композиційний простір портрету;
  - вміння створити багатофігурний портрет;
  - вміння написати з пам'яті швидкий етюд постаті;
  - вміння написати постать в різному середовищі (в інтер'єрі, на пленері).
2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою) Навчальна дисципліна викладається в 5-му та 6-му семестрах 3-го курсу студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти з напрямку образотворче

мистецтв. Для спеціальності 023. Для опанування дисципліни потрібні знання з образотворчого мистецтва, кольорознавства і практичні навички з живопису та рисунку на рівні попередньої програми з живопису. Курс гармонійно і логічно поєднується з іншими навчальними практичними дисциплінами: ЗО.10.1, ЗО.10.2, ЗО.10.3, ЗО.09.1, ЗО.09.2, ЗО.09.3, ЗО.09.4, ЗО.14, ПО 08, ПВ 05. Також він є логічним та структурованим продовженням програми з живопису першого курсу і другого курсів, а саме частини натюрморт, портрет, торс людини. Бажано також, щоб студенти мали до цього моменту знання з пластичної анатомії людини. Пройшовши цей курс студенти будуть з легкістю втілювати свої творчі задуми. Важливо також зауважити, що нехтування самостійною роботою не дасть всіх тих складових, які повинні засвоїти і опанувати студенти. Акцентом на дистанційні і самостійні завдання є швидкі етюди постаті людини кольором в різних середовищах і при різному освітленні. Також важливими є завдання рисування та писання з пам'яті, виконання саме цих завдань дозволить студенту значно прискорити оволодіння предметом.

2. Зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. Поглиблене вивчення особливостей будови людського тіла та його відтворення засобами живопису.

Тема 1.1. Як передати кольоровий зв'язок тіла і середовища.

Тема 1.2. Робота над постановкою чоловічої або жіночої натури в нескладному русі при прямому освітленні.

Розділ 2. Робота над тематичною постановкою. Колористична єдність, кольорова гармонія.

Тема 2.1. Зображення чоловічої або жіночої постаті зі спини на тлі драпіровок і предметів теплих відтінків кольору.

Тема 2.2. Зображення натурниці в історичному костюмі з предметами побуту.

Розділ 3. Робота над оволодінням майстерністю зображення засобами живопису оголеної постаті людини

Тема 3.1. Написання оголеної жіночої натури з тематично підібраними драпіровками і аксесуарами в теплій чи холодній кольоровій гамі.

Тема 3.2. Написання одягненої постаті з елементами натюрморту в інтер'єрі.

Тема 3.3. Написання оголеної фігури людини літнього віку в нескладному ракурсі.

Тема 3.4. Написання оголеної жіночої моделі, поставленої проти світла з включенням в поле зору екстер'єру вікна.

Тема 3.5. Зображення людини в ракурсі, тіло якої розташоване на підставках кількох рівнів.

Розділ 4. Особливості роботи над складними та парними постановками.

Тема 4.1. Як написати оголену чоловічу чи жіночу постать у складному розвороті з тривимірним тлом площин і драпіровок.

Тема 4.2. Вплив різних факторів на виявлення образності тематичних постановок.

Тема 4.3. Як зобразити лежачу натурницю в ракурсних проекціях.

Тема 4.4. Як написати етюд з двох оголених натурниць різного віку і образно-пластичних характеристик на тлі предметів і драпіровок.

Тема 4.5. Опанування знаннями і навичками роботи над зображенням у живописі груп людей в інтер'єрі, як цілісні.

Тема 4.6. Історичний та мистецький огляд розвитку українського та світового портретного живопису.

3. Навчальні матеріали та ресурси

Базова література

1. Бучинський С.Л. Основи грамоти з образотворчого мистецтва. Київ .1981 .
2. Шпак В. Основи живопису. Акварель.
3. Сучасна українська акварель. Альбом. Вид. Мистецтво 1978 р.
4. Жан П'єр Ескарпіт. Акварель: Техніка та секрети
5. Джеймс Террелл . Watercolor Painting: A Comprehensive Approach to Mastering the Medium»
6. Charles Reid. Portrait and Figure Painting in Watercolor

Додаткова література

1. Ольга Чирва та інші — "Живопис"
2. Mary Whyte — "Painting Portraits and Figures in Watercolor"
3. Террі Харрісон — "Complete Guide to Watercolour"
4. Джин Гейнс — "Atmospheric Watercolours"
5. Гарольд Спід — "The Practice and Science of Drawing"
6. Лариса Сипко "Мистецтво зображення людини"
7. Олександр Федорук "Антологія українського живопису"
8. Галина Скляренко "Сучасне мистецтво України. Портрети художників"
9. Іван Коваленко "Курс рисунка та живопису"

Навчальний контент

4. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Лекційні заняття I семестр.

ЛЕКЦІЯ 1. Тема: Ознайомлення з програмою курсу постать людини засобами живопису.

ЛЕКЦІЯ 2. Тема: Історичний та мистецький огляд розвитку українського та світового мистецтва.

ЛЕКЦІЯ 3. Тема: Цільність сприйняття натури в умовах пленеру.

Лекційні заняття VI семестр.

ЛЕКЦІЯ 4.Тема: Написання психологічного портрету людини.

ЛЕКЦІЯ 5. Тема: Написання групової постановки з двох оголених людських постатей, композиційно-просторове та колористичне вирішення роботи, образно-пластична і психологічна характеристика зображення.

Практичні заняття

Практичні заняття є основою курсу з живопису і мають на меті розвинути у студентів художньо-колористичне бачення. Метою навчання є пізнання образотворчих засобів , вдосконалення художнього смаку та підвищення культури живопису. Необхідною умовою засвоєння теоретичних знань та оволодіння технікою живопису є послідовність виконання завдань. Специфікою курсу є робота студентів у техніці акварелі , але за бажанням допускається робота в інших матеріалах , наприклад, гуаш ,олія , темпера чи акрил.

№ з/п	Назва теми(завдання) практичного заняття
1	Тема 1. Написати чоловічу або жіночу оголену постать в нескладному русі при прямому освітленні на тлі драпіровок холодних відтінків кольорів. Задача: передача кольорового взаємозв'язку тіла і середовища. Матеріали: на

№ з/п	Назва теми(завдання) практичного заняття
	<i>вибір студента.</i>
2	Тема 2. Зобразити чоловічу або жіночу постать зі спини на тлі драпіровок і предметів теплих відтінків кольору. Задача: передача нюансів зближених відтінків за кольором і тоном предметів, організація колористичного середовища. Матеріали: на вибір студента.
3	Тема 3. Написати натурницю в історичному костюмі з предметами побуту. Задача: передача пластики та характеру моделі , особливості фактури одягу, тіла та предметів , вирішення колористики середовища. Матеріали: на вибір студента .
4	Тема 4. Написати оголену постать з елементами натюрморту в інтер'єрі . Задача: передача засобами живопису просторовості, матеріальності, кольорово-тонової цільності об'єкту. Матеріали: папір А-2 і більше, акварель або інші фарби.
5	Тема 5. Написати фігуру людини літнього віку в нескладному русі з конкретно підібраними до тіла драпіровками та тоном і кольором. Задача: вивчення анатомічних, пластичних, фактурних, кольорових особливостей моделі, пошуки засобів художньо-пластичного, образного вирішення роботи. Матеріали: за бажанням студента.
6	Тема 6. Намалювати оголену жіночу модель , поставлену проти світла (з включенням в поле зору екстер'єру вікна). Задача: передати особливості контражурного освітлення, тривимірність складного простору інтер'єру та екстер'єру, знайти цікаве композиційне і кольорове рішення передачі натури. Матеріали: на розгляд студента.
7	Тема 7. Зобразити людину, тіло якої розташоване на підставках кількох рівнів. Задача: передача ракурсного положення тіла людини в просторі засобами кольору-тонового живопису. Матеріали: папір А2 і більше, акварель.
8	Тема 8. Зобразити лежачу натурницю в ракурсних проекціях. Задача: передача засобами живопису перспективних скорочень людського тіла просторовості об'єкту, пластично-колористична характеристика натури. Матеріали: папір А2 і більше, акварель чи гуаш.
9	МКР Модульна контрольна робота (частина 3) На заліку оголошується кінцева оцінка, яка ставиться у заліково-екзаменаційну відомість. Студенти, що не набрали 60 балів, а також, ті хто хочуть підвищити свою оцінку виконують залікову контрольну роботу а також приносять всі виконані роботи за семестр . Студенти, що недопущені до заліку можуть здавати на занятті заборгованості. Якщо недопущений студент зміг протягом заняття отримати допуск та має більш ніж 60 балів, він отримує залікову оцінку на цьому ж занятті. Якщо студент допустився, але 60 балів не набрав, він також має право написати залікову роботу(живописну постановку з натури в аудиторії). Студенти, що отримали заздалегідь допуск також приносять всі виконані роботи за семестр .

5. Самостійна робота студента

№з/п	Вид самостійної роботи	Кількість годин СРС
1	Виконання швидких замальовок та етюдів	16
2	Написання швидких робі з натури і з пам'яті.	14
3	Підготовка до іспиту.	6

Політика та контроль

6. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Модульна контрольна робота (МКР) складається з двох частин : підсумкової експозиції з робіт за семестр та аудиторного завдання . Одну частину МКР студенти виконують самостійно на практичних заняттях упродовж 45 хв.

Відвідуваність і виконання завдань

Для студентів, які бажають повноцінно засвоїти програму курсу й отримати відмінні результати навчання, необхідні 100% відвідування лекційних і практичних занять. Пропущені практичні заняття відпрацьовуються. Дедлайн відпрацювань – передостаннє практичне заняття.

Політика університету:

Академічна доброчесність

Політика та принципи академічної доброчесності визначені у розділі 3 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

Норми етичної поведінки

Норми етичної поведінки студентів і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

7. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Поточний контроль:

Календарний контроль: результат за практичним завданнями, проводиться тричі на семестр.

Семестровий контроль: МКР, залік.

Оцінювання та контрольні заходи

Рейтинг студента з навчальної дисципліни складається з балів, що він отримує за:

- роботи на практичних заняттях;
- роботи виконані дома самостійно .

Робота студента:

- на практичних аудиторних заняттях визначає 72% його рейтингу з дисципліни;
- МКР визначає 28% його рейтингу з дисципліни.

Студент отримує найвищий рейтинг, якщо він:

- бере активну участь у роботі на практичних заняттях ;
- своєчасно виконує вдома завдання з живопису та кольорознавства . Студенту дається одноразова можливість скласти МКР.

Пропущені заняття та невчасне виконання практичних завдань , недобросовісно виконані роботи , використання чужих робіт спричиняють зниження рейтингу студента.

Система рейтингових (вагових) балів та критерії оцінювання:

Свій рейтинг студент заробляє протягом всього семестру.

Основні вимоги:

1. вміння закомпонувати постать людини в форматі аркуша .
2. зробити грамотну анатомічну будову, знайти пропорції та пластику постаті людини і зв'язати з середовищем.
3. вміння передати засобами живопису просторовості і матеріальності .
4. досягти виразності тональної та гармонійного живописного колориту , робота з різними типами контрастів.
5. Вміння узагальнити роботу , підчинити другорядне і виявити головне, досягти кольорово-тональної цільності.

Календарний контроль:

Календарний контроль проводиться двічі на семестр. Метою проведення календарного контролю є підвищення якості навчання студентів та моніторинг виконання графіка освітнього процесу студентами.

Умови отримання позитивного календарного контролю	Перший календарний контроль (тиждень 8)	Другий календарний контроль (тиждень 14)
Поточний рейтинг	≥ 18 балів	≥ 36 балів

Умови допуску до семестрового контролю: семестровий рейтинг не менше 40 балів.

Семестровий контроль:

Студенти, які виконали всі умови допуску до заліку та мають рейтингову оцінку 60 і більше балів, отримують відповідну до набраного рейтингу оцінку без додаткових випробувань. Сума рейтингових балів, отриманих студентом протягом семестру, переводиться до підсумкової оцінки згідно з таблицею.

Якщо сума балів менша за 60 та виконані умови допуску, студент пише залікову контрольну роботу , а також додає домашні завдання створені під час самостійної роботи . За підсумком набраних балів виставляється рейтингова оцінка.

Здобувач, який у семестрі отримав більше 60 балів, але бажає підвищити свій результат, може взяти участь у заліковій контрольній роботі. Якщо оцінка за залікову контрольну роботу менша ніж за рейтингом, здобувач отримує більшу з оцінок, що отримані за результатами залікової контрольної роботи або за рейтингом.

Залікова контрольна робота оцінюється у 100 балів. Завдання до заліку складаються із тестових завдань двох рівнів складності. Перший рівень складності містить п'ятдесят запитань, на кожне з яких пропонується декілька відповідей, лише одна правильна. Кожна правильна відповідь у рамках першого рівня оцінюється в 1 бал. Другий рівень складності передбачає 25 тестових запитань з множинним вибором, ранжуванням, співставленням або відкритим питанням, кожне з яких оцінюється у 2 бали.

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

Кількість балів	Оцінка
100–95	Відмінно
94–85	Дуже добре
84–75	Добре
74–65	Задовільно
64–60	Достатньо
Менше, ніж 60	Незадовільно
Не виконані умови допуску	Не допущено

8. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Студент також може додати на залік самостійно виконані роботи з живопису. Додаткові бали можуть принести також участь в конкурсах, професійних виставках та університетських заходах, де студент проявив себе і свої здібності саме в цій галузі.

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено художником-живописцем, старшим викладачем Мирославою Пшеничною

Ухвалено кафедрою графіки (протокол № від 2024)

Погоджено Методичною радою КПІ ім. Ігоря Сікорського (протокол № від 2024 року)